

VATTENNYTT NR 5

UTGIVET AV VATTENRÅDET FYRIS ÖSTRA KÄLLOR
5 SEPTEMBER 2017

Innehåll: Sida

Vattenstånd i sjöar, dammar och åar	1
Redogörelse för kontakter med Länsstyrelsen och ”diskussionsunderlag”	1-2
Arbetsdag vid Lilla Ralby	3
Vattenrådets anteckningar från styrelsemöte	3 -4
Nederbördsstatistik i korthet	4
Slutord av ordföranden	5

Som alla nu vet har Miljöföreningen Fyris Östra källor och Österbybruk Dannemora Vattenråd gått samman och bildat Vattenrådet Fyris Östra källor.

Som också alla vet är läget för Dannemorasjön katastrofalt. Det är ju nu och sedan länge omöjligt att ta sig ut på sjön och kontrollera vattenståndet men uppskattningsvis handlar det om någon eller några decimeter!

Stordammen och Slagsmyren/Hammardammen och Harvikadammen har i stort sett normala vattenstånd för årstiden liksom Rastsjön. Det finns vatten, om än lite, i Flymyraån.

En sparsam tappning i Stordammen sker som innebär att Herrgårdsdammen fylls på och ger ett sparsamt flöde i Smiströmmen. Dalån är torr. Sundbroåns vattenstånd är mycket lågt.

Vattenrådets styrelse har sammanställt ett ”Diskussionsunderlag” som sänts till Länsstyrelsens miljöenhet med e-post. En irriterande långsamhet därifrån föranledde en rätt skarp påminnelse. Nu har miljöenhetens chef Lennart Nordvarg svarat och ska återkomma med svar på vår inbjudan till möte. Läs diskussionsunderlaget här nedan.

Piren och ”flyt”bryggan vid Lilla Ralby i Dannemorasjön.

Diskussionsunderlag:

”Handlingsplan för nya dämmen nedströms Dannemorasjön

Bakgrund

Fyris östra källor och dess nio reglerade dammar samt fem sjöar i området utgör en viktig resurs för grundvattenförsörjningen till bland annat Östhammars och Uppsala kommuner via Vattholmaån och Fyrisån.

Stordammen – Oppdammen – Herrgårdsdammen - Sågdammen och norra delen av Filmsjön mår kvalitetsmässigt bra fram till Nerån/Lantgårdsån. Historiska belastningar av bland annat tungmetaller från järnhanteringen i Österbybruk och gruvdriften i Dannemora, ligger bundna i sedimenten i framförallt i Nerån och norra delen av Dannemorasjön. Dessa föroreningar utgör inga allvarliga problem så länge sedimenten ligger orörda och jämvikten i vattensystemet kan upprätthållas av kontinuerliga vattenflöden och reglerade vattennivåer i systemet.

Dannemorasjön utgör en mycket stor risk för vattenkvaliteten både nedströms och till Östhammars kommuns vattenförsörjning till Österbybruk. Detta eftersom biotopen håller på att kollapsa varvid jämvikten bryts i systemet. Bottensedimenten går i dagen och får då fri tillgång till syre varvid en snabb nedbrytning sker av sedimenten och föroreningarna släpps fria. På grund av liten nederbördsmängd under senaste året och hög avdunstning, är det troligt att vattenspegeln försvinner i slutet av augusti 2017 och bottensedimenten exponeras över hela området.

Text från SGU:

Vattenbrist – vad kan vi göra åt det? Tema 2017 vid Almedalsveckan

Vi kan inte påverka hur mycket det regnar. Men vi kan påverka hur mycket av regnet som blir grundvatten och vi kan påverka hur våra vattenmagasin används. En viktig åtgärd i bostadsområdena kommer att bli att i större utsträckning försöka hålla kvar vatten i landskapet för att på så sätt öka grundvattenbildningen. Hur fungerar markavvattningen idag? Är dikningen och avvattningen av jordbruksmark, skogsmark och urbana områden för effektiv? Genom att arbeta med fördröjningsmagasin och våtmarker ökar vattnets chans att nå ner till grundvattnet.

Dannemorasjön saknar vattendom och därför finns ingen reglering av vattennivån idag annat än som en del i de vattendoromar som reglerar Stordammen och Slagsmyren/Hammardammens vattenstånd.

Under de senaste 150 åren fram till våra dagar har ett antal naturliga trösklar tagits bort, å-rännan breddats och fördjupats. Man räknar med att Dannemorasjön har sänkts med mellan 1,2 till 1,5 meter de senaste 150 åren. De senaste 20 åren har breddning och fördjupning av å-rännan gjort att vi idag inte har något vattenmagasin/sjö kvar. De gamla sjöbodarna ligger idag långt upp på land, vilket de troligen inte gjorde när de byggdes i slutet på 1800-talet. En stor naturlig tröskel norr om Skyttorp (vid Träsundet) reglerade utflödet från sjöarna (Gruvsjön, Dannemorasjön, Skarnässjön och Stocksjön) fram till 1953 då den sprängdes bort, troligtvis av dåvarande markägare.

Tröskeln finns markerad på Lantmäteriets kartor och positionen utgör ett lämpligt ställe att återställa en tröskel med ett överfallsdämme för att reglera miniminivån i Stocksjön och möjliggöra fiskvandring i vårflod. Vid ett återställande av denna tröskel påverkas omkringliggande mark uppströms dämmet i ringa omfattning på grund av dämmets position och en begränsad höjning av vattennivån, dvs. 30 - 40 cm, vid lågvattenstånd.

Längre norrut finns ett lämpligt ställe att reglera flödet från, och nivån i, Dannemorasjön, vid Vikens gård. Körväg finns fram vilket gör att kostnaderna blir blygsamma och skötseln av dämmet underlättas. Detta för att stegvis återskapa det viktiga vattenmagasin som Dannemorasjön en gång var och att utjämna skillnaderna mellan vinter- och sommarvattenstånd.

Det kan anses stå klart att en samordnad och vetenskapligt baserad reglering av systemet kan optimera möjligheterna till att Dannemorasjön, dess biotop, dess djurliv och artmångfald överlever. **Samt det kanske viktigaste, att trygga grundvattenförsörjningen i området.** Vattensystemets kulturhistoriska naturvärden är omistliga för kommande generationer.

Styrelsen för Vattenrådet Fyris Östra Källor, Augusti 2017”

Arbetsdag vid Lilla Ralby

Som framgår av minnesanteckningarna från styrelsemötet här nedan samlades några från Vattenrådets styrelse måndagen den 28 augusti för att röja sly vid infarten till Lilla Ralby samt att tvätta bort mossa och alger från Vattenrådets manskapsbod (inför evt. försäljning) Det blev en intensiv och delvis svettig men effektiv arbetsdag. Det går undan när man är några stycken!

Vattenrådet Fyris Östra källor

Styrelsemöte

Datum: 2017-08-24

Tid: 18.30-20.30

Plats: Kaggbol

Deltagare: Johan de Faire, Freddie Eriksson, Christer Wahlgren, Tommy Blom, Leif Bertelson

Frånvarande: Madelene Alpsjö, Svante Svensson, Mats Björk

1. Möte med Länsstyrelsen.

Inbjudan skickades 2017-08-17. Ännu ingen bekräftelse på mottagandet av inbjudan eller svar på denna.

Om inget svar kommer inom några dagar skickar **Freddie** en påminnelse.

Vattenrådets förberedelser inför mötet:

- Förmöte med projektgruppen (**Freddie, Johan och Svante**) och Sven i anslutning till mötet med Länsstyrelsen.
- Johan försöker få fram så mycket historiskt kartmaterial som möjligt från Lantmäteriet.
- Christers nederbördsstatistik förbereds för presentation.
- Förslag till finansiering av projektet tas fram.
- Förslag till handlingsplan och vem som ansvarar för vad.
- Återställning av vattennivån relaterat till pegeln vid Sundbroån. Viktigt att förslaget på nivån ligger lägre än vattennivån i Filmsjön.

De viktigaste argumenten:

- Återställning av Dannemorasjöns vattennivå påverkar grundvattenförsörjningen positivt.
- Undvika frisläppandet av näringsämnen och mineraler från den frilagda sjöbotten.

2. Information från Freddie

- Skatteverket- klart med namnbytet
- Gamla Vattenrådet nedlagt.
- Gamla Vattenrådets hemsida hänvisar till den nya, Vattenrådet Fyris Östra källor.
- Vattennytt nr. 4 finns på hemsidan. De övriga numret av Vattennytt publiceras också på hemsidan.

3. Container

20 fots container finns till försäljning för 15 000 kr. Kassan är idag endast 15 300 kr varför köp är uteslutet.

40 fots container är att föredra till föreningens behov av lagringsplats. Okänt till vilken kostnad den kan köpas in.

Beslutades att personalboden ska göras i ordning för försäljning. Bedömd möjlig intäkt 5-7 000 kr.

4. Arbetsdag

Måndagen den 28 augusti kl. 16.00 samlas de som kan vid Ralby för att fixa till personalboden och röja sly utmed vägen till båtplatsen.

5. Harvikadammen

Ännu inget svar från Billerud/Korsnäs/ Bergvik angående Vattenrådets erbjudan att ansvara för vattenregleringen av Harvikadammen i samarbete med Östhammars kommun.

Beslut: **Tommy** påminner berörda parter om Vattenrådets erbjudande.

6. Medlemmar i Vattenrådet

Betalande medlemmar är lågt.

För att stimulera till fler medlemmar skriver Freddie ett informationsbrev med uppmaningen att betala årsavgiften.

- Leif och Freddie skickar sina kontaktuppgifter till Johan som iordningställer en medlemsmatrikel i Excel för att möjliggöra effektiv kommunikation via mail.

7. Ekonomiska bidrag till Vattenrådet

- Det kan finnas medel från olika källor som är möjliga att söka. Uppmaning till styrelsen att söka möjliga medel.

8. Nästa möte

28 september kl. 18.30 hos Svante i Film (om det passar Svante)

Vid pennan

Tommy

Nederbördsstatistik

Den genomsnittliga årsnederbörden åren 1983 – 2016 var 640,79 mm

Åren 2012 – 2016 var genomsnittet 620,54 mm

Prognosen för år 2017 är 525,1 mm baserat på den genomsnittliga nederbörden i september – december 2012 – 2016.

Uppgifterna kommer från mätstationen i Film.

Kommentar: Nederbörden har alltså varit liten men ändå inte extremt liten. Under sex av åren mellan 1983 – 2016 har nederbörden legat på drygt 500 mm.

Slutord från ordföranden

Det står väl klart för alla att vi i Vattenrådet har en mycket angelägen uppgift.

Våra drivkrafter och intressen må vara olika. Vi är också i gott sällskap med andra i Uppland som med oro ser på krympande sjöar, Vendelsjön, Tämnaren, Strömaren, Tegelsmorassjön m.fl. sjöar är i farozonen för att ombildas till våtmarker. Fiskdöd, minskande fågelliv och kraftigt förändrade livsbetingelser för djur och växter förminskar eller utplånar våra möjligheter till rika naturupplevelser.

Jag tänker att det är allas vår plikt gentemot kommande generationer att göra vad vi kan för att bryta utvecklingen. Den som tror att den negativa utvecklingen är oundviklig måste blicka tillbaka till de tider då sjöarna i Uppland var ett skafferi för överlevnad. Det handlar inte om nostalgi och ”att det var bättre förr” eller ”efter gammalt” utan att vi, gärna med dagens tekniska landvinningar, ska kunna göra det som generationer före oss kunde åstadkomma med spett och, i bästa fall, järnskodda träspadar.

Freddie Eriksson för Vattenrådets styrelse den 5 september 2017